

Ecaterina ENCIU

Viorica MARȚ

Compunere

Învățămîntul primar
Disciplină opțională

clasa a **IV**-a

Ediția a 2-a

CARTIER
educațional

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.

Tel./fax: 24 05 87, tel.: 24 01 95. E-mail: cartier@cartier.md

Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr.24, sectorul 2, București.

Tel/fax: 210 80 51. E-mail: codexcartier@gmail.com

www.cartier.md

Cărțile CARTIER pot fi procurate în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.

LIBRĂRIILE CARTIER

Casa Cărții, bd. Mircea cel Bătrân, nr. 9, Chișinău. Tel./fax: 34 64 61. E-mail: casacartii@cartier.md

Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău. Tel./fax: 21 42 03. E-mail: librariadincentru@cartier.md

Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău. Tel.: 24 10 00. E-mail: librariadinhol@cartier.md

Librăria Vărul Shakespeare, str. Țiusev, nr. 113, Chișinău. Tel.: 23 21 22. E-mail: librariavs@cartier.md

Librăria 9, str. Pușkin, nr. 9, Chișinău. Tel.: 22 37 83. E-mail: libraria9@cartier.md

Colecția *Cartier educațional* este coordonată de Liliana Nicolaescu-Onofrei

Editor: Gheorghe Erizanu

Lector: Inga Druță

Coperta seriei: Vitalie Coroban

Coperta: Vitalie Coroban

Design/Tehnoredactare: Rodica Plămădeală

Prepress: Editura Cartier

Tipărită la Combinatul Poligrafic (nr. 91 722)

Viorica MARȚ, Ecaterina ENCIU

LECTURĂ ȘI CREAȚIE, clasa a IV-a

Ediția a II-a, august 2009

© 2009, Editura Cartier, pentru prezenta ediție. Prima ediție a apărut în 2006 la Editura Lyceum.

Toate drepturile rezervate. Cărțile Cartier sunt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Marț, Viorica

Lectură și creație : Compunere : cl. a 4-a / Viorica Marț, Ecaterina Enciu. – Ed. a 2-a. – Ch.: Cartier, 2009
(Combinatul Poligrafic.). – 64 p. – (Colecția “Cartier educațional”).

ISBN 978-9975-79-583-8.

373.32.046:811.135.1

M 43

Preambul

Prezenta lucrare este destinată învățătorilor și elevilor din clasele primare. Conform lecțiilor date, învățătorul poate să-și proiecteze planul de lungă durată la disciplina limba română opțională.

Conținuturile din această carte sînt orientate spre dezvoltarea creativității elevilor, luînd în considerație diferite tipuri de compuneri. Toate orele au fost proiectate conform unui plan unic: îndrumări sau exerciții practice aplicate într-un anumit tip de compunere.

Lucrarea conține sugestii pentru 29 de lecții, iar cîteva ore rămîn la discreția învățătorului.

Autorii

Obiective-cadru

1. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului scris.
2. Dezvoltarea capacității de exprimare scrisă.

<i>Obiective de referință</i>	<i>Activități de învățare</i>
<p>La finalul cl. a IV-a elevul va fi capabil:</p> <p>1.1 să valorifice mijloacele artistice: personificarea, comparația, epitetul;</p> <p>1.2 să recepteze mesajul în funcție de codificările concrete ale comunicării;</p> <p>1.3 să înțeleagă în context sensul cuvintelor;</p> <p>2.1 să expună ideile în baza unui plan simplu;</p> <p>2.2 să exploreze câmpul lexical în baza comunicării scrise;</p> <p>2.3 să realizeze legătura propozițiilor într-un text scris;</p> <p>2.4 să redacteze scurte texte narative și funcționale cu reper.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • exerciții de identificare a îmbinărilor/expresiilor cu sens propriu/figurat; • exerciții de delimitare a părților componente ale unui text (introducere, cuprins, încheiere); • exerciții de identificare a sensului direct al cuvintelor în context; • exerciții de întocmire a planului de idei (propoziții, întrebări, titluri); • exerciții de redare a mesajului scris în baza punctelor de reper (întrebări, plan simplu, proverbe); • exerciții de expunere scrisă a unui plan simplu, elaborat în colectiv, grup sau individual; • exerciții de stabilire a legăturii semantice între propoziții, de structurare a textului scris (introducere, cuprins, încheiere); • exerciții de creare a textelor (cu începutul, sfârșitul dat, cuprinsul, în baza cuvintelor/expresiilor de reper cu și fără titlul dat, prin analogie cu un text cunoscut, după o ilustrație/un șir de ilustrații); • exerciții de descriere a obiectelor, fenomenelor din natură, a tablourilor.

Lecția 1 Prima zi de școală

La școală

E prima zi de școală. Vezi
Ce mîndru-s cu ghiozdanu-n spate?
Și toamna rîde prin livezi,
Tufișurile-s vulpi roșcate.
Elevii mari sînt zgomotoși,
Cei mici trec pragul cu sfială.
Bine-ați venit, copii frumoși,
Aici, la draga voastră școală!...

Elena Dragos

1. Găsește și scrie cît mai multe însușiri pentru cuvintele:

toamnă – *târzie, ruginie*

școală – _____

ghiozdan – _____

2. Scrie comparații pentru următoarele expresii:

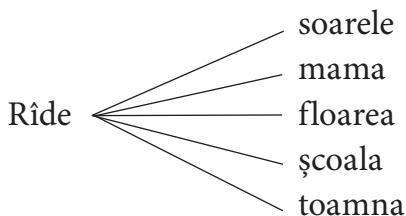
tufișuri ca _____

zi frumoasă ca _____

elevi zgomotoși ca _____

copii frumoși ca _____

3. Alcătuieste propoziții cu ajutorul expresiilor:

4. Înlocuiește expresiile date cu expresii sinonime.

Copil mîndru – _____

Tufișuri roșcate – _____

Elevi zgomotoși – _____

Trec sfioși – _____

5. Pe cartonașe sînt scrise cuvinte și semne de punctuație. Ordonează-le astfel, încît să obții două propoziții.

:

draga

radieră

mea

Ghiozdanul

e plin

cărți

Ce mult

,

caiete

meu

!

învățătoare

penar

te-am dorit

cu

.

Lecția 2 Toamna

Toamna la vrăbii

În jur e mare bucurie. Sub streășină, poama albastră îmbie! Și vrabia nu se prea lasă poftită. Umblă întruna cu limba boită...

Iar seara, când stelele scipesc, ea doarme sub frunze cu ciocul în struguri.

Visează căluți cu struguri în coamă. Visează baloane de boabe. Visează o iarnă cu țurțuri de poamă... Și rar când visează o praștie slută.

Grigore Vieru

1. Scrie însușiri care încep cu aceeași literă.

„s” slută – *sfloasă, slabă, săracă...*

„m” mare – _____

2. Găsește verbe care încep cu următoarea silabă:

„vi” – *visează, vine, vizitează, vibrează...*

„des” – _____

„în” – _____

3. Scrie cuvinte care să înceapă cu silaba finală a cuvântului precedent.

Model: Boabe, bere, rece, cepe, pene, nechează...

Poamă – _____

4. Continuă propoziția.

Visează o iarnă cu țurțuri de poamă _____

5. Argumentează de ce vrabia visează rar o praștie slută.

6. Dublează însușirile:

poamă albastră și mirositoare...

stele îndepărtate și...

frunze uscate și _____

seară rece și _____

praștie slută și _____

7. Scrie diferite enunțuri în care să utilizezi următoarele expresii despre toamnă: *frunze arămii, covor auriu, zi posomorită, roade îmbelșugate, zboruri triste.*

Lecția 3 Evităm erorile

1. Corectează repetițiile din următorul fragment. Transcrie-l corect.

Ursul este un animal sălbatic. Ursului îi place mierea de albine. De aceea, ursul vizitează des prisaca. Toamna, ursul se pregătește pentru iernat. Iarna, ursul doarme în bîrlog, sugîndu-și laba. Primăvara este anotimpul cînd ursul iese din hibernare.

2. Bifează propozițiile care nu pot lipsi din compunerea cu subiectul *Toamna*.

- E o zi frumoasă de toamnă.
- Diminețile sînt mai răcoroase.
- Eu mă trezesc dis-de-dimineată.
- Vreau să mă duc cu tata la pescuit.
- În livezi s-au rumenit merele.

- ◇ Nu repeta unul și același cuvînt de mai multe ori într-un text!
- ◇ Conținutul compunerii trebuie să reflecte titlul.
- ◇ Nu evita nici dialogul în compunere!

Strugurii strălucesc la soare printre frunze.

O furnică a găsit un grăunte.

În vii se culeg struguri.

Frumos și bogat este acest anotimp.

Transcrie compunerea obținută.

3. Calculatorul a comis niște greșeli, „uitînd” semnele ortografice și de punctuație necesare. Redactează acest text, ținînd cont de regulile cunoscute.

Duminică am mers la bunici. Bunicul m-a invitat în livada s-a să vedem de sau copt gutuile. Bunicule cînd putem culege gutuile. După prima brumă dragul meu. Oare să fie o împărăție mai frumoasă decît cea a gutuilor.

Lecția 4 Planul de idei

Atenție!

Pentru a nu te rătăci în conținutul compunerii, ai nevoie de un plan de idei. Planul de idei îți ordonează gândurile ca să nu aluneci spre alte subiecte și să fii înțeles cu ușurință. Fiecare punct al planului include una sau mai multe propoziții.

1. Citește cu atenție planul compunerii cu subiectul *În pădure*. Ordonează și transcrie corect planul de idei.

1. Drumul aleargă spre pădure.
2. Descoperirea poieniței fermecate.
3. La revedere, pădure!
4. Popas la marginea pădurii.
5. Spre casă.
6. Zgomotul și veselie din poieniță.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

2. Încearcă să alcătuești singur planul de idei al compunerii date.

O faptă bună

Copiii se jucau pe malul iazului. Era un joc vesel. Toți se simțeau liberi și bucuroși, pentru că era duminică.

Deodată s-a auzit un strigăt. Cineva cerea ajutor. Copiii au alergat spre strigătele care veneau dinspre iaz.

Mare le-a fost mirarea când au văzut în apă o fetiță, deși afară era rece și nimeni de mult nu se mai scâldea. Prin minte le-a trecut un gând: fetița nu se scaldă, ci se îneacă. Jucându-se cu mingea, a scăpat-o în apă. A vrut s-o scoată, dar n-a putut și a căzut și ea în apă.

Mihăiță i-a sărit în ajutor. El a salvat fetița și mingea.

Mihăiță e un băiat curajos.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

3. După planul dat la subiectul *Adio, păsări călătoare!*, încearcă singur să alcătuiești o compunere.

1. Ce anotimp e acum pe meleagul nostru?
2. Cum e starea vremii în această perioadă?
3. Cine se pregătește pentru un drum lung peste mări și țări?
4. Ce fac păsările înainte de a pleca?
5. Sub ce formă ai văzut că zboară ele?
6. Ce drum le așteaptă?
7. Cum îți iei rămas-bun de la ele?

Lecția 5 Părțile compunerii

1. Dezvoltați următorul plan de idei. Găsiți un titlu potrivit.

1. Vremea înainte de ploaie.
2. Semnele ploii.
3. Ploaie ciobănească.
4. După ploaie.

Atenție!

În alcătuirea planului de idei se respectă părțile compunerii: introducere, cuprins, încheiere.

2. Citește textul și încearcă să alcătuiești planul de idei, respectând părțile compunerii.

E ziua Lenuței

E luna lui brumar. În această lună Lenuța își sărbătorește ziua de naștere. N-a mai rămas mult, de aceea ea a început să-și invite prietenii.

Și iată, a sosit și mult așteptata zi.

Colegii, prietenii, vecinii au dat buzna în casa Lenuței. Colegii i-au dăruit cărți și caiete; prietenii – flori, iar vecinii – un cățeluș de pluș și o pisicuță vie.

Dar cel mai frumos cadou l-a primit de la părinți. Era o bicicletă de ultimul model. N-a uitat de nepoțică și bunica, aducându-i în dar gemul preferat și un tort cu nuci și alune.

Cînd totul se terminase, luna conducea oaspeții Lenuței pe la case.

Introducere: _____

Cuprins: _____

Încheiere: _____

Lecția 6 Compunere după plan (I)

1. Dezvoltă fiecare idee din plan, folosind și dialogul.

- Introducere:* 1. Sfârșitul lecțiilor.
2. În drum spre casă.
- Cuprins:* 3. Parcul țesut de un covor de frunze ruginii.
4. Surpriza de sub frunze.
5. Distracțiile cu ariciul.
6. În semn de recunoștință – un măr pentru puii ariciului.
- Încheiere:* 7. În fiecare zi – un măr pentru ariceii.

Ariciul

Atenție!

Planul de idei al unei compuneri poate fi alcătuit numai din titluri.

2. Citește textul și continuă să alcătuești planul de idei prin titluri.

La școală

Ghiozdanul nou-nouț îl aștepta. În ajun de școală, Alunelu a dormit cu el sub plapumă. Îi plăcea că miroase a plecare, a drum lung.

Dimineața băiatul a îmbrăcat un costum nou, cu nasturi strălucitori. Și-a pus în ghiozdan cărțile noi. Literele le învățase încă la grădiniță, dar aici erau mai multe, prinse de mâini în fel și chip.

Cărăruia albă l-a condus chiar pînă la pragul înalt al școlii.

Învățătoarea i-a aliniat și apoi a început a-i căuta printre florile peștițe. De fiecare dată cînd găsea cîte unul, se bucura. Ca să-i găsească mai ușor, copiii i-au dat ei florile.

Cînd a sunat clopoțelul auriu, ei au intrat cu toții într-o clasă cu geamuri mari și luminoase, prin care se vedea departe, departe.

Aurel Scobioală

Plan:

1. Ghiozdanul
2. Ghiozdanul cu cărți
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____

Lecția 7 Compunere după plan (II)

1. Scrie o compunere după planul de idei de mai jos.

Soarele și norul

- Introducere:* 1. Dimineața
- Cuprins:* 2. Soarele darnic
3. Apariția norișorului
4. Cearta
5. Dispariția soarelui
6. Vietățile în ajutor soarelui
- Încheiere:* 7. Prietenia
